

УДК 81'373 421

Красницька А. В.¹, Когут Є. О.²

¹ канд. юр. наук, доц. НАВС

² курс. гр. 102 НАВС

ВИКОРИСТАННЯ СИНОНІМІВ У ТЕКСТАХ ПРАВОВОЇ СФЕРИ

Явище синонімії притаманне усім природним мовам світу. Синонімія є здатністю різних мовних форм позначати одну і ту ж саму реалію, а терміни-синоніми співвідносяться з одним і тим самим поняттям чи об'єктом. Доречно зазначено, що для будь-якого автора закономірним є бажання урізноманітнити засоби викладу своїх думок, уникнути повторів. Синоніми допомагають не лише найточніше висловити думку, але й знайти найдоречніший спосіб висловлення.

Причинами появи синонімів у термінології є: а) вживання запозиченого терміна й автохтонного, кількох запозичених термінів, декількох автохтонних номінацій; б) існування повного варіанта терміна й аббревіатури

чи короткого варіанта; в) використання прізвищевих термінів і терміна, створеного на основі класифікаційної ознаки; г) наявність словесного і символічного позначення понять; ґ) уживання словотвірних варіантів, що мають ідентичні значення, що мають ідентичні та неідентичні значення; д) використання застарілих і сучасних термінів.

Синонімія у термінології – це вияв загальномовної закономірності. В українській юридичній термінології синонімія є досить поширеним явищем, що зумовлено прагненням дати точніше визначення кожному поняттю, неузгодженістю термінології, наявністю застарілих термінів і назв, перекладом з іноземної мови на українську.

Застосування синонімів є поширеним недоліком правової термінології. Загальноновизаним є те, що вживання синонімів у юридичних документах є порушенням єдності правничої термінології. Їх використання має бути мінімальним. Надлишкове ж використання синонімів у юридичних документах може призвести до порушення законності, породжує плутанину, труднощі при тлумаченні юридичних норм [1, с. 179]. Точність і виразність змісту юридичного тексту часто залежить від того, наскільки правильно і доречно підібрані слова. Вимога юридичної техніки стосовно того, що термін не повинен мати синонімів, впливає з вимоги точності, чіткості й ясності змісту юридичного документа. Велика кількість синонімів у правовому тексті знижує ефект його розуміння. Проте термінологічні синоніми існують навіть у межах одного правового тексту, наприклад: крайня необхідність – крайня потреба; завдавати шкоду, заподіювати шкоду – спричиняти шкоду; скоєння злочину – вчинення злочину – учинення правопорушення.

Наявність синонімів у текстах нормативно-правових актів призводить до непорозуміння, до необхідності давати додаткові роз'яснення. Для забезпечення єдності юридичної термінології необхідно, щоб при позначенні у тексті певного поняття послідовно вживався один і той же термін [2, с. 58].

Використовуючи синоніми, потрібно зважати на основні вимоги щодо їх уживання в текстах документів: а) не допускати неправильного і неточного використання синонімів; б) уживати з багатьох близьких за значенням слів те єдине, яке в одному конкретному контексті стане найбільш виправданим; в) не допускати безсистемного і надмірного вживання синонімів; г) не допускати вживання синонімів на позначення одного й того самого поняття; д) в юридичному документі назва предмета повинна залишатися незмінною, а не замінюватися синонімами.

Таким чином, наявність синонімів у текстах правової сфери призводить до непорозуміння та необхідності надавати додаткові роз'яснення. У правовому тексті важливо забезпечити однозначне використання юридичних термінів, цілком неприпустимо вживати різноманітні слова для позначення одного й того самого поняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Красницька, А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування [Текст] / А. В. Красницька // Посібник. – 2-е вид., доп. і переробл. – К.: Парламент. вид-во, 2006. – 528 с.

2. Красницька, А. В. Лінгвістична та змістова інформаційна надмірність у текстах нормативно-правових актів (на прикладі Кримінального, Кримінального процесуального, Цивільного кодексів України) [Текст] / А. В. Красницька // Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2016 р.). – К.: НАВС, 2016. – Ч. 1. – 248 с.